

UPPSALA UNIVERSITET
Sociologiska institutionen
Socialpsykologi C
C-uppsats, 15 hp
HT 2011

”Men ser dom inte att det är en söt liten tjej?”

- om genusmedvetna föräldrars attityder till kläder på mycket små barn

Författare: Cecilia de Mander Florin

Examinator: Bo Lewin

”MEN SER DOM INTE ATT DET ÄR EN SÖT LITEN TJEJ?”	1
SAMMANFATTNING	3
1. INTRODUKTION	3
1.1 Inledning.....	3
1.2 Att skapa verkligheten tillsammans genom symboler	4
1.3 Kön som något performativt.....	6
1.4 Barnkläder och genus.....	9
1.5 Syfte och frågeställning:.....	11
1.6 Förförståelse.....	11
2. METOD.....	12
2.1 Urval.....	12
2.2 Intervjufrågor	13
2.3 Avgränsning.....	14
2.4 Analys.....	15
2.5 Etik.....	16
3. RESULTAT	16
3.1 Kläder som plikt och projekt.....	17
3.2 När andra gissar fel kön.....	18
3.3 Kön som en glidande skala.....	20
3.4 Skillnad på pojkar och flickor	21
3.5 Att styra omgivningens bemötande.....	23
3.6 Klädernas praktiska inverkan.....	24
5. DISKUSSION	25
5.1 En viktig fråga	25
5.2 Genuskodade kläder som fasad i Goffmans mening	26
5.3 Kläder som ett uttryck för kön som performativt.....	27
5.4 Klädernas fysiska beskaffenhet.....	28
5.5 Pojken som norm i barnkläder	29
5.6 Förslag till vidare forskning.....	29
5.7 Slutsatser	31
6. REFERENSER	32
BILAGA 1: FRÅGEMALL.....	34

Sammanfattning

I denna studie undersöks föräldrars attityder till kläder på små barn ur ett genusperspektiv. Nio föräldrar, sex med döttrar och tre med söner, intervjuades med en semistrukturerad intervju och intervjuerna analyserades tematiskt utifrån socialpsykologisk och genusvetenskaplig teoribildning. Föräldrarna visade sig navigera genom ett komplext nät av föreställningar om kläders betydelse för barnets identitet och klädernas genussymbolik hade stor betydelse för de intervjuades beslutsprocess i påklädningen. Vilken genuskodning klädesplagg hade antogs ha betydelse för barnens identitetsskapande process, både genom sin fysiska utformning och hur de påverkade andras bemötande av barnet. I resonemanget framstod föräldrarnas syn på kön som ett kontinuum, där både kläderna men också barnet i sig kunde tillhöra ett kön i högre eller mindre grad.

1. Introduktion

1.1 Inledning

De allra flesta riktigt små barn byter kläder många gånger per dag, av den enkla anledningen att de ofta smutsar ner sig. Det innebär att den vårdande föräldern många gånger ställs inför valet vilka kläder barnet ska ha på sig. Till det valet kommer en mängd aspekter. Inte bara de rent praktiska, som gäller väder och temperatur och lektållighet, eller de estetiska om snitt och färger, utan också etiska överväganden kring var kläderna är gjorda och av vad, och klassfrågor kring pris och kvalitet.

Det enskilt vanligaste samtalsämnet, stöttestenen och diskussionsfrågan angående barns kläder förefaller dock vara könsfrågan. Kan en pojke ha klänning? Är det ett problem med flickor som har rosa klänningar? Är det ett problem med flickor som har bara rosa klänningar? Kan pojkar ha tröjor med puffärmar? Är det rätt att låta pojkar ha tröjor med puffärmar? Går det bra om puffärmströjan är blå med bilar på? Varför finns det inga blå puffärmströjor med bilar på till flickor?

Genusfrågan dyker ständigt upp, i diskussioner mellan föräldrar i vardagen, i diskussioner på föräldraforum på nätet, och i media. Ettåriga Charlie Schulmans bikini ledde till kommentatorstorm på hennes pappas blogg (Aftonbladet Blogg 2010) och högklackade skor till ettåringar ledde till så mycket protester att Skopunkten fick ändra sitt sortiment (Nyheter.se, 2011). Att personal på klädkedjan Lindex motiverade att kläderna på pojksidan

var större relativt storleksangivelsen än på flicksidan med att pojkar behövde mer utrymme för att leka och röra sig ledde till upprörda diskussioner. (Aftonbladet Wendela, 2011)

Utifrån detta syftar denna uppsats till att närmare undersöka vilka faktorer som styr föräldrars val av kläder utifrån ett genusperspektiv. Fokus ligger på föräldrar som aktivt tänker kring genus i fråga om barnkläder, och avsikten är att djupare undersöka hur deras beslutsprocesser går till och vilka aspekter som spelar in.

Som utgångspunkt för analysen av materialet hämtas tankar framförallt från symbolisk interaktionism, med fokus på att människor skapar sin upplevda verklighet i relation med varandra och den roll symboler spelar i denna process, samt från två teoretiker, sociologen Erving Goffman och hans text om social interaktion som ett skådespel, och filosofen och litteraturvetaren Judith Butlers texter och idéer om kön som något performativt, något som görs. Aktuell forskning kring relevansen för små barns kläder på det sociala samspelet, hur barn påverkas av omgivningen och hur omgivningens reaktioner påverkas av barns utseende redovisas också, liksom vissa ytterligare relevanta teorier om genus.

1.2 Att skapa verkligheten tillsammans genom symboler

Symbolisk interaktionism är ett viktigt perspektiv inom socialpsykologin, med flera betydelsefulla begrepp som hänger samman med varandra. Symbolisk interaktionism utgår från att människor blir människor tillsammans med varandra, att våra tidigare erfarenheter påverkar hur vi uppfattar situationen vi är i, och att hur vi uppfattar en situation styr våra handlingar. Vi kommunicerar med varandra genom symboler, språkliga och andra, och det är genom kommunikation med andra eller oss själva vi bildar vår uppfattning om verkligheten.

Inom symbolisk interaktionism anges föremål, handlingar eller företeelser som bär mening mellan två eller flera människor sociala objekt, och om de har likartad mening för de inblandade är de sociala objekten signifikanta. Signifikanta objekt som står för något mer än sig själva, något annat än sin rent fysiska uppenbarelse, kallas symboler. ”En symbol är ett tecken som för alla berörda i sammanhanget har en given betydelse – alla menar ungefär detsamma med tecknet, som har en slags kollektiv mening.” (Trost & Levin, 1999, p. 121)

Sociologen och antropologen Erving Goffman skrev 1959 i sin välkända bok ”*The presentation of self in everyday life*” om mänskliga möten utifrån ett dramaturgiskt perspektiv. Med exempel både från egen och andras forskning, romaner och anekdoter visar han hur människor ständigt är sysselsatta med att på olika sätt berätta för varandra vilka de är och hur de vill bli behandlade, för att gemensamt skapa ”definitionen av situationen”.

Definitionen av situationen är ett välkänt begrepp inom symbolisk interaktionism, och myntades redan under början av 1900-talet. (Trost och Levin, 1999).

Samtidigt som människor pratar med varandra med ord kommunicerar vi en mängd övrig information genom andra tillgängliga kanaler – klädsel, ansiktsuttryck och annan rekvisita. Den verbala kommunikationen är som regel medvetet uttalande, medan den icke-verbala kan vara både avsiktlig och oavsiktlig. Själva platsen, inramningen, är en viktig del av definitionen av situationen, och de flesta framträdanden kräver en särskild scen.

Människor är mer eller mindre uppriktiga och mer eller mindre ärliga i budskapet de sänder sina medmänniskor, och vi strävar också alltid efter att verifiera de budskap vi får. Om de medvetna uttryck vi sänder ut inte överensstämmer med de mer omedvetna uttryck vi överför blir vår definition av situationen mindre trovärdig.

Samtidigt som vi är uppmärksamma på diskrepanser mellan olika uttryck hjälper dock också alla i en interaktion till att upprätthålla den gemensamt överenskomna definitionen av situationen, och räddar uppträdandet åt varandra. Man upprätthåller tillsammans en ”preliminärt fungerande enighet”, eller tillfällig konsensus. (Goffman 1959, s. 18) Om under interaktionens gång definitionen av situationen rubbas blir det obehagligt och pinsamt för alla inblandade.

I sådana ögonblick kan alla deltagare komma att känna sig illa till mods, rådlösa, bragta ur fattningen, generade, och uppleva dem som av anomi som uppstår när den direkta interaktionens minutiöst uppbyggda sociala system bryter samman. (ibid, p. 20)

Goffman använder termen ”framträdande” för allt en individ gör under en sammanhängande tidsperiod inför en viss grupp observatörer som påverkar dessa. (ibid, s. 28) Den del av individens framträdande som ”regelbundet fungerar på ett allmänt och fastställt sätt” kallar han ”fasad”. ”Personlig fasad” används för att beskriva de delar av framträdandet som är mer personligt kopplat till individen, som vi väntar oss alltid ska höra samman med individen. ”Som inslag i den personliga fasaden kan vi inkludera: insignier på ämbete eller rang; kläder, ålder och raskarakteristika, storlek och utseende, hållning, talmönster, ansiktsuttryck, gester och liknande.” (ibid, p. 30)

”Hur specialiserad och unik en rutin än är kommer dess sociala fasad, med vissa undantag, att hävda sakförhållanden som man lika väl kan hävda med andra, något annorlunda beskaffade rutiner” skriver Goffman, och hänvisar till parfymbutiksbiträdens tendens att klä sig i vita laboratorierockar för att ge intrycket av att arbetsuppgifterna utförs på ett sätt som är ”standardiserat, kliniskt och förtroendegivande”. Han menar att människor inordnar

framträdanden med specifika kännetecken i kategorier, för att göra världen mer överblickbar och lätthanterlig.

Goffman säger också att en given social fasad tenderar att bli institutionaliserad så att den ger upphov till abstrakta, stereotypiserade förväntningar. Den blir en "kollektiv representation" (ibid, p. 33) och en realitet av egen kraft.

1.3 Kön som något performativt

Butler inleder sin bok "Gender Trouble" med att ifrågasätta begreppet "kvinna" som mål för feministers ansträngningar. Hon argumenterar för att ett bättre politiskt utgångsläge vore att inte utgå från en av två könstillhörigheter, utan att istället i grunden ifrågasätta hela uppdelningen i "manligt" och "kvinnligt".

Hon hävdar att det alltid kommer att finnas de som blir uteslutna ur alla övergripande, generaliserande definitioner av typen "kvinna" eller "man". Idén om det feministiska subjektets allmängiltighet undermineras av begränsningarna i den representativa diskurs som det figurerar inom. Ett insisterande på en enhetlig kategori av kvinnor ger oundvikligen upphov till en månghövdad vägran att acceptera kategorin ifråga.

Butler diskuterar också relationen mellan kön och genus. Hon argumenterar för att även "kön" är en kulturellt myntad term, att genus inte kommer av kön utan snarare att vår uppfattning om kön kommer från vårt binära genussystem. Att definiera genus som en kulturell aspekt av kön är inte meningsfullt om kön i sig självt är en genuskodad kategori. Genus är inte bara ett begrepp för att beskriva den kulturella delen av kön; Butler använder begreppet för att beskriva hela den process och bakomliggande mekanism som hon menar ger upphov till begreppet kön till att börja med.

Butler argumenterar för att genus är performativt, inte expressivt. Genus är det som görs, genus skapas när det görs, och kommer inte av, eller uttrycker, något annat.

Distinktionen mellan expressivt och performativt är avgörande. Om genusets egenskaper och handlingar, de olika sätt på vilka en kropp visar eller skapar sin kulturella betydelse, är performativa, finns det ingen tidigare existerande identitet efter vilken en handling eller egenskap kan mätas; det skulle inte finnas några sanna eller falska, verkliga eller förvrängda genushandlingar, och postulerande av en sann genusidentitet skulle visa sig vara en reglerande fiktion. (Res Publica p. 22)

Eftersom det inte finns något bakomliggande "väsen" som uttrycks genom genus, eller något objektivt ideal som förverkligas genom genus, så är genus något som skapas genom olika "genusakter" och "utan dessa akter skulle det inte finnas något genus alls." (Res Publica p 21)

Butler beskriver genus som ett ständigt upprepat projekt eller snarare en kulturell strategi med kulturell överlevnad som mål, upprepad under hot om tvångsåtgärder. Genus som föreställning hänger ihop med klara straffåtgärder. ”Skilda genus är del av det som ’humaniserar’ individerna inom den moderna kulturen; vi bestraffar faktiskt regelbundet dem som inte utför sitt genus rätt.” (Res Publica p. 21) Om genus ”humaniserar” individerna kan vi i vår kultur knappt vara människor utan genus, och bestraffas om vi inte utför det på rätt sätt.

Butler diskuterar även relationerna mellan kön, genus och *desire*, det vill säga vem eller vad subjektet åtrår. Butler menar att dessa tre faktorer har en inbördes relation, så att anatomiskt kön, genus och sexuell läggning förväntas överrensstämma hos subjektet. Heterosexualitet både behöver och reglerar genus som en binär relation, där ett maskulint uttryck är skilt från ett feminint uttryck, och där denna åtskillnad åstadkoms genom själva utförandet av heterosexuell åtrå. Att åtskilja de två motstående delarna i det binära systemet (manligt och kvinnligt) innebär en konsolidering av de interna sambanden mellan kön, genus och åtrå. (Gender Trouble, 1990 s. 23) Butler verkar mena att i vår kultur av obligatorisk heterosexualitet krävs det överrensstämmelse hos subjektet på alla tre punkter; en kvinna måste ha en kvinnas kropp (*sex*), bete sig som en kvinna (*gender*) och åtrå män (*desire*), för att inte bryta mot normen. Det ska finnas en intern konsekvens i hur subjektet är ”könat” (*gendered*). Det finns också en intern förstärkning i detta; när en person med en kvinnas kropp åtrår en man, konsolideras hennes genus; när en person som betar sig som kvinna åtrår en man bekräftas att hon har ett kvinnligt kön, osv.

Butler använder konceptet ”drag” för att belysa sin teori om kön och genus. Hon ser i drag en möjlighet att inom den rådande kulturens lagar ändra och kasta om reglerna för genusskapande. Om anatomin hos den som uppträder skiljer sig från dennes genus, och båda dessa skiljer sig från föreställningens genus så visar det på en dissonans inte bara mellan kön och föreställning, utan mellan kön och genus, och mellan genus och föreställning. (ibid, p. 137)

När en individ med ett visst kön och ett visst genus uppträder i ett annat genus påvisas den konstruerade aspekten både i genus och i kön, och i sambandet däremellan. Genom att ändra i någon av aspekterna kön, genus eller åtrå visas hur uppdelningen i olika kön, med bestämt genus och sexuell läggning, är kulturellt konstruerad redan från början.

Butler hävdar också att det som händer när någon uppträder som ett annat kön än ”sitt eget” inte är något falskt, eller snarare inte falskt i jämförelse med det ursprungliga genuset.

Drag påvisar att genus och kön alltid är konstruerat, alltid är "falskt", att det hos individen inte finns något ursprungligt kön att vara "sann" gentemot.

Butler skriver om drag och liknande scener som ett ställe där genus parodieras, eller snarare där det uppförs en pastisch, eftersom pastisch definieras som en imitation som driver med föreställningen om ett original. Drag-showen visar att genus i sig inte är ett original. "Genom att imitera genus avslöjar drag-showen implicit den imitativa strukturen hos genus självt – liksom dess tillfällighet." (Res Publica p. 19) Det verkar som om det Butler säger är att genus beskriver kön, men att det inte finns något ursprungligt kön att beskriva. Genus är inte en bild av något, utan möjligen en bild av en bild, och samtidigt den process genom vilken bilden blir till.

Connell (2009) beskriver också genus som något som görs, och hänvisar bland annat till en avhandling av Barrie Thorne, *Gender Play* (1993) där barns görande av genus på skolgården utforskas. Det blir tydligt att kön som kategori inte är något stabilt utan aktualiseras i vissa situationer, för att istället vara oviktig i andra situationer. "Genusskillnader är inte någonting som bara existerar, det är någonting som händer och måste fås att hända; men också någonting som kan tas bort, ändras eller tonas ner." (Connell, p. 26, 2009)

Genusskillnaderna är inte heller en rättvis eller jämlik företeelse, pojkarna gör anspråk på makt gentemot flickorna när de kategorierna aktualiseras. Pojkar med låg status kallades "tjejer", och flickorna kunde behandlas som om de var smutsiga eller bar på någon smitta, något som flickorna inte gjorde mot pojkar. På dessa och andra sätt upprätthölls en asymmetri mellan kategorierna som påverkade pojkarnas och flickornas situation i skolan.

Connell skriver också om socialt förkroppsligande, hur kroppar skapas och förstås i ett socialt sammanhang, där bland annat kläder spelar en roll. "Kroppen deltar, som agent i sociala praktiker, i själva konstruktionen av den sociala världen, skapandet av den sociala verkligheten. Den sociala världen är inte någonting som bara reproduceras. Den måste hela tiden återuppbyggas genom praktik." (ibid, p. 72) Författaren beskriver denna process som på vissa sätt njutningsfylld, att det finns en glädje i att göra genus, glädjen i att utforska sitt genus och leka med uttrycken.

"Den redan nämnda njutningen i genustillägnelsen är den lust som finns i kreativitet och rörelse. Genustillägnelsen kan inträffa närhelst en ung människa stöter på genusrelationer i det dagliga livet och brottas med de situationerna. Det är oftast inte planerat och det behöver inte uttryckligen beskrivas som genus." (ibid p. 109).

Även Yvonne Hirdman (2001) skriver om hur genus görs och sätt att beskriva det på, med fokus framförallt på kvinnans underordning i ett strukturellt perspektiv. Hennes formler för stereotyperna för män och kvinnor och hur de två kategorierna definieras gentemot varandra är **A – icke A**, **A – a** och **A-B**.

A gentemot **icke-A** handlar om kvinnan som något som inte finns, som inte är relevant, som inte tas upp i diskussionen om mänsklighet överhuvudtaget. Kvinnan som **icke-A** illustreras exempelvis av mannen som sticker in huvudet i fikarummet fullt av kvinnliga kollegor och utbrister ”Men det är ju ingen här!”. Kvinnan som **icke-A** lägger grunden för de båda andra stereotyperna, lilla **a** och **B**.

Hirdman (ibid) skriver om kvinnans roll i samhället som tillåten att vara antingen ett **B** till mannens **A**, med Mannen som norm och människa och kvinnan som motsatsen, allt det mannen inte antas vara, eller som **a**, en mindre variant av mannen, tolererad men inte helt räknad med. ”**a** är en ofullgånge man. **a** är inte riktigt färdigbakad. **a** är ett måndagsexemplar. Ett slags maskinfel har uppstått. Det *fattas* något.” (ibid p. 29) **a** uppstår i den ständiga jämförelsen med **A**.

Kvinnan skildrad som **B** framhåller istället skillnaderna i form av åtskillnad, med **B** som en helt annan slags varelse än **A**. Poängen med kvinnan är att hon är artschild från mannen och därmed ojämförbar med honom. Grundtemat i **B**-melodin är en kvinna som är väsenschild från mannen och har ett biologiskt öde att föda barn och bli mor. (ibid p. 37) ”**B** i sin moderna form bör vara olika. **B** är en sorts ’borde-kvinna’. Hon är uttalad, formad. Hon är en normfigur, inte bara en stereotyp som **a**, utan en stereotyp idol.” (ibid p. 43)

1.4 Barnkläder och genus

En aspekt av hur bilden av genus skapas är de kläder vi tar på oss själva och våra barn. Björk (1996) skriver om Virginia Woolfs bok ”Orlando” (1928) och hur hon låter huvudpersonen beskriva skapandet av kön genom kläder, att kläderna bestämmer både hur individen blir bemött och också vilka fysiska förutsättningar personen har.

Mannen kan använda sin fria hand till att gripa svärdet; kvinnan måste använda sin för att hålla ihop sidenschalen så den inte faller från hennes axlar. Mannen ser världen rakt i ansiktet, som om den var gjord att nyttjas av honom och till hans behag. Kvinnan sneglar på världen från sidan, med finess men också med misstro. Hade båda burit samma slags kläder är det möjligt att deras syn på världen skulle varit densamma. (Woolf, (1928) i Björk (1996))

Björk (ibid) konstaterar i sin tolkning av boken att lärdomen blir ”att vara kvinnlig är att vara passiv”. Med kläderna, och klädernas rent fysiska beskaffenhet, som längd och vidd och hur

de sitter eller inte sitter fast, kommer ett rörelsemönster som sedan i sin tur signalerar kön, och också för med sig konsekvenser i form av hur aktiv eller passiv personen kan vara.

Både Björk och Woolf skriver om de vuxnas kläder, om mäns och kvinnors roller och maskerad, men även barn är klädda. Barn som är så små att de ännu inte pratar eller tar på sig kläder själva får sin klädsel bestämd av sina föräldrar, samtidigt som de existerar i den sociala samvaron som egna individer i mötet med andra.

Frassanito och Pettorini (2008) gör i en artikel om barns färgpreferenser en översikt över hur färgerna på småbarns kläder könskodats, och berättar att uppdelningen i rosa för flickor och blått för pojkar som dominerar i västvärlden inte dateras längre bak än första halvan av 1900-talet. Innan dess, dokumenterat så sent som 1914 och 1918, ansågs rosa vara mer lämpat för små pojkar som en manligare och starkare färg, medan blått var sötare och mer flickaktigt och lämpligt för flickor. Efter andra världskriget dominerade blått som färg på mäns uniformer, och slagordet "Think pink" lanserades för att uppmuntra kvinnor att bejaka sin femininitet i efterkrigstidens USA, vilket kan ha påverkat färguppdelningen till det den ser ut som idag.

Huun och Kaiser (2001) skriver om hur modet för barnkläder, särskilt för pojkar, utvecklades under slutet av artonhundratalet och början av nittonhundratalet. Medan modet gick från androgyna vita klänningar för båda könen till moderna utpräglat könade modekläder skedde komplicerade visuella förhandlingar. Författarna tolkar processen som en manlig "flykt från femininiteten", som i slutänden ledde fram till dagens binärt genuskodade spädbarnstid.

Spädbarn behandlas enligt flera studier olika av dem som tar hand om dem. I en studie från 1995 duplikerar Hildebrandt Karraker et al en studie från 1974 (Rubin et al 1974) och visar att föräldrarna i studien beskrev sina nyfödda barn med olika ord beroende på kön; flickorna beskrevs som vackrare, ömtåligare, svagare och mer feminina än pojkarna. Jämfört med den ursprungliga studien hade dock papporna blivit mindre extrema i sin könsstereotypisering.

Att omgivningen tar på barnen en viss typ av kläder påverkar också barnens egna preferenser. I en studie från 2011 visar LoBue och DeLoache att när barn i åldrarna från 7 månader till 5 år fick välja mellan två föremål där det ena alltid var rosa, så började flickorna från två år och uppåt oftare välja det rosa föremålet, medan pojkarna från samma ålder började undvika dessa.

1.5 Syfte och frågeställning:

Syftet med uppsatsen är att ta reda på hur det går till när föräldrar bestämmer vilka kläder barn ska ha på sig utifrån ett genusperspektiv. Frågeställningarna är: Vilka tankar och värderingar angående könstillhörighet som kommer till uttryck i påklädnings- och beslutsprocessen? Var går gränsen mellan acceptabla och oacceptabla kläder och vilka faktorer, yttre och inre, påverkar besluten?

Grunden till analysen är symbolisk interaktionism (Trost & Levin, 1999) tillsammans med Goffmans teori om det sociala livet som ett skådespel (1959), och Butlers teori om kön som performativt (1990), samt Hirdmans teorier om kvinnan som underordnad.

1.6 Förförståelse

Jag är själv småbarnsförälder och idén till uppsatsen kom under min föräldraledighet. Efter att ha läst genusvetenskap såväl som socialpsykologi innan mitt föräldraskap var jag redan intresserad av ämnet när jag själv ställdes inför frågan vad jag skulle göra med den rosa kaninplyschdress en välmående släkting skänkt oss. Skulle jag klä min dotter i den? Skulle jag slänga den? Skulle jag gömma den längst ner i byrålådan och aldrig använda den? I slutänden fotade jag henne i den och skickade ett tackkort till släktingen, en lösning som jag långt senare också återfann hos informanterna till denna uppsats.

När jag såg min nyfödda dotter i den tuggumirosa sparkdräkten med kaninöron på insåg jag att det här var inte så enkelt som det kanske först verkade. Det var ett snårigt gungfly av krav och förväntningar, ideal och föräldraambitioner. Det gav inspirationen till uppsatsens ämne.

Detta är således ett område jag är väl insatt i, och jag kom till ämnet med en förförståelse om attityder och svårigheter jag trodde att den grupp jag ville undersöka skulle ha. Det var viktigt för mig att denna förförståelse, och min upplevelse att ha varit i en liknande situation, så lite som möjligt skulle färga resultatet. Jag har strävat efter att vara medveten om mina egna tankar och åsikter medan jag utarbetat uppsatsens upplägg. Utan att förekomma resultaten eller styra utfallet av vare sig intervjuer eller den slutliga analysen ville jag ändå använda mig av min ingång och min möjlighet att nå och prata med denna grupp.

För att uppnå detta använde jag mig av olika tekniker i varje del av uppsatsarbetet. Till att börja med sökte jag mig till platser där frågan diskuterades, och istället för att använda mig av mina egna tankar som ledning för frågeställningen hämtade jag infallsvinklar från diskussioner mellan föräldrar på internet. De diskussionerna fick sedan styra den frågemall

jag framarbetade (bilaga 1) och som jag också provade på en förälder som uppfyllde urvalskriterierna innan jag gjorde de sista justeringarna.

Även om det här var frågor som jag också diskuterat med vänner och bekanta var jag noggrann med att inte intervjua någon av de jag redan pratat om ämnet med. Informanterna hittades genom bekant, bekantas bekanta och genom att jag annonserade om uppsatsens syfte på forum på internet. De intervjuade är i vissa fall personer jag känt tidigare, men inte sådana jag diskuterat just dessa frågor med.

Vid analysen hjälpte en strukturerad tematisk angreppsmetod att upprätthålla en viss distans till materialet, samtidigt som jag pendlade mellan att granska helheten och detaljerna. En tydlig förankring i teori hjälpte mig att se materialet med nya ögon i den slutliga analysen och i diskussionen av resultatet.

2. Metod

För att så grundligt som möjligt utforska vilka teman som förekommer och ge en ökad förståelse för ämnet används en kvalitativ undersökningsmetod. Semistrukturerade djupintervjuer genomfördes med nio stycken informanter, för att få fram ett innehållsrikt och fylligt material om hur själva beslutsprocessen kan gå till, och se vilka faktorer som kan spela in och om det finns några övergripande teman i detta.

2.1 Urval

Informanter har hittats bland annat genom ett föräldraforum på internet (<http://www.sjalbarn.se>), men också genom bekantas bekanta och genom förfrågningar bland bekanta på den sociala nätverkssajten Facebook (<http://www.facebook.com>). Förfrågningar efter informanter gjordes också på föräldraforumet Familjeliv.se, men inga informanter hittades den vägen. Personer som uppsatsförfattaren har en närmare personlig relation till har uteslutits i urvalet, liksom personer som författaren tidigare diskuterat ämnet med. Geografiska faktorer har spelat in, alla intervjuer har skett i mellansverige, och med föräldrar som haft möjlighet att göra sig tillgängliga för en längre intervju.

Kriterier har varit att informanterna ska vara föräldrar till minst ett barn som ännu inte går (och heller inte har gått) i någon form av barnomsorg, och som inte har ett utvecklat språk. Föräldrarna ska vid intervjutillfället vara bosatta i Sverige, och vara aktivt involverade i den dagliga omsorgen om barnet och vara delaktig i beslut kring barnets dagliga klädsel.

Eftersom tanken har varit att närmare utforska ställningstaganden och avvägningar hos de föräldrar som själva tänker kring könsaspekter i frågan om barns kläder, så har allmänt hållna förfrågningar om uppsatsmedverkan i det närmaste använts som en ”limpinne” för att locka relevanta informanter.

En genomgående *bias* i urvalet av informanter är således att alla intervjuade har anmält sig som frivilliga utifrån att de fått reda på att uppsatsen handlar om barnkläder ur ett genusperspektiv. Det innebär att alla de som intervjuats på något sätt tyckt att ämnet är intressant och värt att lägga sin tid på. Föräldrar som inte reflekterat över frågor kring om kön påverkar små barns kläder har förmodligen inte heller brytt sig om den här undersökningen. Det har alltså varit frågan om ett självselektorande urval. Det är möjligt att det är orsaken till att inga informanter hittades från internetsajten Familjeliv.se; personer med intresse av genusfrågor i relation till små barn kanske inte hittas där.

Den här typen av självselektion i urvalet innebär att det inte är möjligt att dra några slutsatser om hur föräldrar i allmänhet ställer sig till frågorna studien undersöker. De som är i fokus är föräldrar som tycker att ämnet är givande att prata om.

Då syftet med uppsatsen är att undersöka på vilket sätt föräldrar navigerar kring olika aspekter av kön och kläder och hur balansakten mellan olika påverkansfaktorer ser ut är det i sig inte ett problem att de intervjuade är intresserade av ämnet. Syftet med urvalet har varit att det ska spegla den grupp vars begreppsvärld jag vill utforska.

Utifrån denna basis har ett ”först till kvarn”-urval gjorts, det vill säga de första nio som har angett intresse och tillgänglighet har blivit intervjuade.

Av nio informanter var tre män och sex kvinnor, varav fem kvinnor med döttrar, en kvinna med son, två män med söner och en man med dotter. Ingen av informanterna umgås med någon av de andra, utan de kommer från skilda sociala cirklar.

Nio intervjuer genomfördes, som var mellan 30 och 55 minuter långa. Majoriteten genomfördes med barn närvarande, vilket var svårt att undvika då alla informanterna var föräldralediga. I vissa fall gjorde det att informanterna blev lite splittrade i sin uppmärksamhet, i andra verkade det inte påverka alls, och i några intervjuer verkade barnets närvaro bidra till samtalet och göra informanten mer avslappnad.

2.2 Intervjufrågor

Intervjuerna har genomförts med en explorativ ansats (Kvale, p. 94) med syftet att utforska informanternas tankar och föreställningar i ämnet, och så långt som möjligt inom

ämnetsområdet ”kläder på små barn med avseende på kön” låta de intervjuade leda och utveckla sina egna tankegångar. För att hålla fokus på ämnet och för att inte missa viktiga aspekter användes en intervjuguide, och intervjuerna var till formen semi-strukturerade. Det fanns ett antal öppna frågor tillgängliga att ställa under intervjuerna, men nya trådar följdes också upp under samtalens gång och alla frågor ställdes inte under alla intervjuer, om respondenten redan hade gett svaret i ett tidigare sammanhang under samtalet.

Intervjuguiden inspirerades av en diskussionstråd på ett föräldraforum på internet (www.sjalbarn.se) som behandlade frågan vilka kläder som är okej att sätta på barn av olika kön, och vilka repressalier föräldrar upplevt sig utsatta för när de brutit mot könsnormer, liksom vilka repressalier de varit rädda för att utsättas för och därmed låtit styra deras beslut, samt vilka ideal de själva har i frågan och hur dessa samverkat med omgivningens krav och förväntningar.

I denna diskussionstråd (”Tjejdkläder till pojke.. Ok?” på <http://www.sjalbarn.se>, startad 7/5 2011, totalt 203 inlägg) tar föräldrarna bland annat upp åsikter om att kläder avsedda för pojkar är tråkiga, om att utbudet hos klädaffärer är könsstereotyp, och frågor kring huruvida man får sätta på små pojkar klänning eller om man bör vänta tills de ber om det själva, och vad man ska göra när släktingar ger utpräglat ”flickiga” eller ”pojkgiga” kläder.

I diskussionen överlag uttrycks en frustration över snäva könsnormer och föräldrarna vittnar om ett starkt externt tryck att konformera till omgivningens åsikter, och om att barnen ifråga blir bemötta på skilda sätt beroende på vilka kläder de har på sig och vilket kön de därigenom uppfattas ha. Diskussionstråden stod som inspiration vid sammanställandet av frågorna och pekade mot området som utforskas i uppsatsen.

Efter att en första frågemall utformats genomfördes en provintervju på 48 minuter med en förälder som uppfyllde urvalskriterierna för att testa frågornas användbarhet och disposition. Vissa förbättringar genomfördes därefter med provintervjun som grund. Denna intervju användes inte i den slutliga analysen.

2.3 Avgränsning

I uppsatsen fokuseras på föräldrar till barn som fortfarande tillbringar större delen av sina dagar i sällskap med en förälder, och som alltså inte börjat i någon form av barnomsorg ännu. Den hemmavarande föräldern tillbringar då en stor del av sin vardag tillsammans med barnet, och de träffar andra människor tillsammans.

Både barnets och föräldrarnas vardag präglas ännu av deras gemensamma samvaro, till skillnad från senare i livet, då familjemedlemmar ofta rör sig på olika arenor och skiljs åt under dagarna för arbete eller studier, och barnomsorg. Det gör både att föräldern i större utsträckning får kontinuerlig och direkt feedback på hur omgivningen uppfattar barnet, och att barnet självt i mindre grad påverkas av värderingar från andra grupperingar än familjen angående vilka kläder det vill ha på sig.

Av liknande skäl avgränsades undersökningen till att gälla föräldrar till barn som ännu inte börjat prata fullt ut, eftersom det begränsar barnets egen möjlighet att ge feedback angående klädval, och lämnar beslutet i högre grad till föräldrarnas omdöme. Jag tar här inte för givet att barn i någon ålder är för litet för att potentiellt ha en åsikt om vilka kläder det har på sig, bara att det under en viss utvecklingsnivå inte har möjlighet att formulera eller ge uttryck för en eventuell sådan åsikt.

2. 4 Analys

Materialet har bearbetats med en tematisk analys, där återkommande teman i de olika intervjuerna har kodats och kategoriserats. Detta har gjorts både med inspiration från de valda teoretiska synsätten, och med en öppenhet för teman som har gått utanför teorierna. I analysen har programmet Atlas-TI använts för att tydliggöra analysvägen.

Analysen inleddes med att intervjuerna transkriberades av författaren och sedan genomlästes. Redan vid första genomläsningen framträdde några teman klart, varav vissa, som att kön beskrevs som ett kontinuum och att det verkade vara en skillnad på hur pojkföräldrar och flickföräldrar uppfattade frågan, behölls genom hela processen.

Därefter gick varje transkribering igenom och texten kodades utifrån de teman som framkommit vid första genomläsningen, och allt eftersom lades nya teman till i analysen, tills materialet var uttömt och ämnet verkade mättat. Det fanns då ett femtontal olika teman, mer eller mindre tydligt formulerade.

Dessa kodade texter analyserades återigen, och mångfalden teman fördes samman till några få mer övergripande som täckte in alla tidigare kategorier. Dessa återfinns som rubriker i resultatdelen av arbetet. De lästes sedan igen men denna gång utifrån det teoretiska perspektivet som återfinns i introduktionen och tolkades genom det raster av förståelse som ges av teorin.

2.5 Etik

En grundläggande princip är att bedriva forskning som förbättrar den undersökta mänskliga situationen och stör de som undersöks så lite som möjligt (Kvale, 1997). Att genom en forkningsinsats nå fram till någon form av konkret förbättring av mänskliga villkor är ett högt satt mål som kan verka avskräckande. Jag har dock utgått från att ökad kunskap ger möjlighet till ökade valmöjligheter och att insikt om hur vi relaterar till barn i frågor om genus kan ge möjlighet till ökad jämställdhet och ökad autonomi för den enskilde individen, och att i det perspektivet kan även en liten undersökning vara ett steg i rätt riktning.

Alla informanter är frivilliga till denna undersökning, och anmälde själva sitt intresse efter att jag hade annonserat om det på olika platser på internet. De fick full information om uppsatsens ämne och syfte först vid intresseanmälan och sedan vid inledningen av intervjun. De blev då också informerade om att intervjuerna spelades in, att inspelningen skulle transkriberas och att inspelningen därefter skulle raderas, vilket har gjorts. De fick veta att deras svar skulle förekomma i uppsatsen anonymiserat, och att de är helt anonyma i uppsatsarbetet.

En annan aspekt av intervjusituationen där etik vägde in var att samtliga intervjuade var föräldralediga med små barn, och att barnen i de flesta fall var med under intervjun. Eftersom föräldrarna var hemma på dagtid för att ta hand om sina barn, och eftersom intervjuerna av praktiska skäl måste ske under arbetstid, var det den minst störande lösningen. Det visade sig också fungera bra i majoriteten av fallen, barnens närvaro bidrog snarare än störde. Det påverkade intervjusituationen i viss mån, men att kräva att träffa föräldrarna utan barnen skulle dels begränsat antalet villiga informanter och dels gjort ett mycket större ingrepp i både föräldrarnas och barnens vardag. Jag valde därför att lämna det beslutet helt upp till informanterna. Det gav också möjligheten att direkt relatera till barnet och de kläder barnet hade på sig, och gjorde att det blev lättare att vara säker på att vi pratade om samma sak och att jag kunde förstå informanten.

3. Resultat

Flera aspekter på kläder och kön samverkade på ett komplext sätt hos de intervjuade föräldrarna. Barnets biologiska kön var en sådan, hur det uppfattades av föräldern och hur det påverkade vilka kläder som var acceptabla. Vilket kön barnet antogs ha av omgivningen var en annan faktor, hur det påverkade omgivningens attityder gentemot barnet och vad

föräldrarna tänkte kring den påverkan och vad det antogs göra med barnet samt hur det påverkade klädvalen var en annan.

Hur kläderna antogs påverka barnets identitet, inte bara i stunden utan också i framtiden, i samverkan med omgivningens reaktioner och klädernas rent fysiska egenskaper, spelade också in. Biologiskt kön, genus, föräldrarnas attityder, barnets identitet och barnets föreställda framtid vävdes samman i ett begrepps nät som i slutänden påverkade föräldrarnas beslut om kläder i den enskilda situationen.

Föräldrarnas antagande om barnets egentliga könsidentitet ställdes i många fall mot en önskan att klä barnet så blandat eller könsneutralt som möjligt, samtidigt som det i sin tur ledde till frustration över att barnet antogs ha ett annat kön än det biologiska. Medan man å ena sidan inte ville att barnet skulle behandlas könsstereotypt så var det å andra sidan besvärligt när det istället antogs ha motsatt kön. Några föräldrar led inte av detta, utan såg istället gissningar om motsatt kön som en framgång.

3.1 Kläder som plikt och projekt

Flera av informanterna, men inte alla, uppgav spontant att de såg barnens kläder som ett uttryck för en åsikt, ett politiskt projekt. Att de klädde sina barn efter en genomtänkt strategi, och att de hade idéer om hur detta skulle påverka hur barnen blev behandlade.

IP3: Så det är väl grundtanken, att vi har ett barn som ska kläs på ett praktiskt och snyggt sätt, fast inte i ett könsstereotypt sätt (mm), det är en medvetet uttalad strategi vi har. (Ja) Så det är väl... grunden kring hans kläder (mm).

Vilka kläder det lilla barnet sattes på var inte bara genomtänkt och medvetet, det ansågs också av nästan alla informanter viktigt, och som något som påverkade barnet, hur barnet blev bemött, och vem barnet skulle formas till i framtiden.

Ett tema som återkom genom intervjuerna var ett uttryck för skuld eller dåligt samvete. Det märktes framförallt i ordvalet, som "falla för frestelsen" och "orkar inte". Det verkade som att föräldrarna ville klä sina barn på ett visst sätt, men att det fanns faktorer som hindrade dem, att de inte alltid levde upp till sina egna ideal. Att klä barnen med hänsyn till genus verkade för många av de intervjuade vara ett politiskt projekt, som krävde både kraft och energi.

Att låta kläderna ange en genuskodning som avspeglar vilket biologiskt kön barnet har uppfattades av föräldrarna som den lätta, men inte riktigt lika moraliskt riktiga vägen.

IP5: Jag tycker att det är... på ren franska skitviktigt (mm) ehmm... Jag är själv lite rabiatt... sådär så att jag kan bli förbannad om det förutsätts olika genusperspektiv om mig eller om andra (mm), killar är så här, tjejer är så här... ehm... det betyder inte att jag inte gör det själv, så dum är jag inte

[skratt] att jag tror att jag är liksom guds bästa barn, men jag försöker medvetandegöra det hos mig, och det gör också att jag försöker medvetandegöra det, kommer att försöka medvetandegöra det hos N. också.

Informanterna uttryckte en trötthetskänsla, att de inte alltid orka klä barnet på ett mer könsneutralt sätt. Att det ibland är lättare att inte förvirra andra. Detta uttrycktes ofta som en slags skuld, med en underliggande känsla av att man istället borde göra på ett annat sätt. En pappa sade såhär angående hur han skulle köpa barnkläder i framtiden:

IP3: ...med rimlighet så kommer jag troligtvis gå in på pojkavdelningen först (mm), det är min... det är min gissning hur jag kommer fungera, öhm... för även om man har fina ideal så är det inte alltid man kan leva upp till dom i alla sammanhang, (mm) är det inte...

Idén om att inte alltid kunna leva upp till sina fina ideal återkommer hos flera av de intervjuade. Det finns också ett uttryck för en slags frestelse, en glädje i de kläder som idealen förbjuder. Att de starkt könade kläderna är mindre lämpliga, men ändå lockande.

IP4: Sen så måste jag ju då erkänna att då och då så är hon himla söt i *klänning* (mm) så det händer att jag sätter på henne klänning. Mmm, mest så här på lite, vi ska bort på fest eller sånt där, då... Öhm... Body, byxor och sen så en klänning över det (mm). Bara visa upp henne.

3.2 När andra gissar fel kön

Att människor gissar fel på könet på barnet på grund av kläderna var något de intervjuade föräldrarna gav uttryck för att ha varit med om. Det återkommande bekymret över det var att den gissande parten blev generad och kände sig tvungen att be om ursäkt när felet uppdagades.

IP9: Ja, jag tänkte just på det... att att... för jag har rätt folk... om dom säger "han", det blir liksom automatiskt så säger man "hon" när man svarar, och då blir folk alltid väldigt ursäktande, (mm) "ååh, ursäkta!", och då blir jag ursäktande tillbaka, det går ju inte att se om det är en flicka eller en pojke, det är ju inte lätt att veta liksom.

En mamma berättade om erfarenheten att människor känt sig obekväma när de benämnt hennes dotter "han", och informantens upplevelse av det.

"IP1: Men det är ju mest att folk blir... Jag orkar inte hela tiden... att folk ska känna sig obekväma. Alltså att de ska känna att "ja, oj, men hon *hade* en spindelmannentröja på sig" såhär och jag säger såhär "ja, jag vet" [suck] hela den... jag orkar inte ha hela den, den *tiden* det tar att liksom...

Hon uttrycker att den andra personen upplever situationen som obekväma, men också att hon själv ställs i försvarsposition. Att hon får frågor och ifrågasättande kring vilka kläder barnet har på sig, "men hon *hade* en spindelmannentröja på sig", och att hon måste försvara sig utifrån det. Framförallt lägger hon vikten vid den tid och ansträngning det tar, och att det är ett återkommande fenomen, beroende på vilka kläder hon satt på sin dotter.

Att klä en flicka i något annat än rosa och klänning ledde enligt informanterna med döttrar ofta till att barnet antogs vara en pojke, vilket blev jobbigt på två sätt. Det första som en frustration över att barnets biologiska kön inte syntes, ett underliggande antagande att barnets kön borde kunna synas på barnet själv.

”IP2: Fast ibland blir man ju less! Alltså ibland vill man ju det, att nån nån gång ska säga att hon är en flicka...”

Till problemet kom frågan om huruvida man behöver rätta eller ej, och i vilka lägen det var rätt att säga till om barnets könstillhörighet och i vilka lägen man inte behövde det.

IP1: Och ska man vara på ett ställe lite längre tid så blir det lite konstigt om man inte rättar också. (Mm) [skratt] om de liksom själv får komma på att ”jaha, nu har jag sagt han till den här tjejen liksom i en timme” (Mmm) då känner dom sig lite dumma. Och ibland så orkar jag inte ta det, ibland så gör jag det. Det beror lite på vad jag är på för humör.

I: Så det är också för att skydda... skydda dom, dom andra du möter, från att bli obekväma?

IP1: Ja lite. (Mm) Eller ja... Mig själv från att liksom... [paus] Ja...

Det andra som blev jobbigt var således omgivningens reaktion när de blev rättade, och att eftersom den andra människan upplevde det hela som pinsamt så blev det en ansträngning för alla inblandade.

IP2: ...ibland tycker jag att det är jobbigt men oftast bryr jag mig inte så mycket (nej) om ifall nån tror att det är en kille. Men däremot så har jag märkt att det... att andra personer tycker att det är jättejobbigt... (mm) om man inte har rättat dom ifall man träffas igen till exempel (mm), och dom "jaa" helt plötsligt hade hon rosa och rosett i håret och så tycker dom att "jahaaaa, är det en tjej!" [skratt] "oj, jag trodde att det var en kille" och så tycker dom att det är pinsamt att dom trodde det var en kille... och det... ja... så det är väl det... ja... det är väl kanske egentligen lika mycket för andras skull... ungefär så...

Ett annat perspektiv kom från en pappa till en pojke som inte upplevde det som jobbigt när hans son antogs vara en flicka. Han såg det istället som att hans politiska projekt hade lyckats, att han hade genomfört det han avsåg att göra.

I: Jo, jag kom på en sak jag inte frågade vidare om: när människor ni träffar tror att E. är en hon, vad tänker du kring det?

IP3: Ehm... jag tänker att jag har gjort ett bra jobb som har klätt honom könsneutralt. (Ja) Åt det hållet till...(ja) Att det är på nåt sätt bra att man inte kan avgöra vid ett första visuellt intryck, i alla fall i den här åldern... (ja)

I: Känns det alltid bra?

IP3: Ja, jag har aldrig blivit, jag har aldrig blivit sådär att attans... utan nej, jag tycker att det är bra. (ja) Faktiskt. Det är som ett litet politiskt statement, som snart har lärt sig att gå... [skratt]

Barnet i sig framhålls i detta citat som ett uttryck för föräldrarnas politiska avsikter. Även denna förälder tar upp frågan om vad folk tror att barnet har för kön, men här framstår gissningarna

på ett annat kön än det barnet har snarare som undantag, eller i alla fall ingenting som föräldern hunnit bli trött på:

IP3: Ja det var det ju. (ja) Men det... det har det ju alltid... men det har även hänt vid andra tillfällen och så där, så det handlar ju inte bara just om röda vinterkläderna men... ... Nämen som sagt var, han har blivit tagen för en hon (ja) vid flera tillfällen... Eh... Det kanske är just för att han är färgglad (mm) tror jag. Kanske.

Samma sak återfinns hos en annan förälder till en pojke, som inte heller ger uttryck för någon trötthet kring frågan. Tvärtom så uttrycker hon glädje över att människor frågar om barnets kön istället för antar ett:

IP5: Jag tror att det hade varit ännu mer så om vi inte hade varit, valt hyfsat neutrala kläder. (mm) Öhm... Folk hade ju reagerat om vi hade satt på en son rosa klänning. Eller rättare sagt, folk hade utgått ifrån att det var en flicka. (mm) Nu frågar dom. Och det känns på sätt och vis skönt att dom inte utgår ifrån att det är en pojke bara för att... han emell... han går i byxor, liksom, utan att dom faktiskt frågar. Det betyder ju att vi nästans faktiskt har lyckats med att inte ha utpräglade kläder.

Av texten framgår att det är sällan eller aldrig barnet antas vara en flicka, utan det vanligaste är en fråga om könet, eller att det antas vara en pojke.

3.3 Kön som en glidande skala

I sättet föräldrarna pratade om kön i relation till kläder framstod inte kön som binärt. Kläderna beskrevs inte som antingen pojkiga eller flickiga, utan som mer eller mindre pojkiga eller flickiga, eller neutrala, och de kunde byta genuskodning i kombination med andra kläder.

Könskodning av kläderna beskrevs som en glidande skala, ett kontinuum, med ett eftersträvanvärt neutralt område i mitten. Det neutrala kunde uppnås genom kläder som i sig sågs som könsneutrala, eller genom att blanda plagg med olika könskodning, eller också genom att klä barnet avsiktligt i plagg genuskodade med ett annat kön än det barnet hade. En förälder beskrev detta med ordet ”korsgenus”. ”IP5: ...i varje stund så brukar jag försöka välja... nåt mera neutralt eller över på tjejsidan.”

En annan informant hänvisade till sin dotters aktuella klädsel som ett exempel på att blanda plagg med olika genuskodning:

IP1: ...men sen så försöker jag blanda, så här sätta på kanske, jamen som idag har hon ett par såhär äppelknyckar såhär pojkiga byxor med hängslan och så har hon en rosa tröja till det så att det blir liksom både och.

Den typen av beskrivningar av plagg som ”pojkgiga” eller ”flickiga”, med mer eller mindre förstärkning runt omkring, där vissa plagg är ”ultrakilliga” och andra kanske ”överputtintutiga” är typiskt för uttrycket av att kläder kan ha mer eller mindre betydelse åt det ena eller det andra hållet. Byxorna är inte nödvändigtvis ”pojkbxor”, till för pojkar, utan

”pojkgiga”, byxor som mer signalerar ett manligt kön än ett kvinnligt utan att för den skull vara reserverade för det ena könet eller ha bara en betydelse.

Kläder som var utpräglade genuskodade kunde också anses okej på ett barn med motsatt kön, men inte fungera om barnets kön stämde med genuskodning.

IP5: Men sen så blir det... trots det så blir... märker jag väldigt ofta hur man liksom... hur han har på sig, okänt hur dom kläderna hamnade på honom [skratt] så sitter det nån keps med liksom motorsport, och några sportiga shorts och så nån sportig tröja och så... hade det varit på en tjej hade det varit fullt okej. Är det på en kille så är det... förstärker det könsrollerna.

Kläder som låg på ytterkanterna av skalan skyddes, i alla fall för den ände av skalan som motsvarade barnets eget kön. Det ”ultrakilliga” å ena sidan och det ”tuttinuttiga” å andra sidan var minst önskvärt.

IP4: När jag köper saker tenderar jag att köpa ganska mycket starka färger, tar både lite från pojkeställningarna och lite från flickställningarna på KappAhl, undviker svart, ehm, och det allra tuttinuttigaste ”min lilla prinsessa” och sånt där, för det, jag tycker det är... jag gillar ju inte det...

Kläder beskrevs också som någonting som skapade kön, att barnet i viss mån bytte kön beroende på vilka kläder det bar, eller i alla fall flyttade position på den glidande skalan. En informant uttryckte sig såhär om sin dotter:

IP7: Det är nog inte några särskilda tillfällen, men ibland så får man väl ett ryck och tycker att nu, nu ska vi göra en söt liten flicka av henne.

Men samtidigt som kön beskrevs i ord som beskriver ett kontinuum och kläder används för att skapa kön, så verkade det finnas kvar en upplevelse av ett autentiskt kön, att barnet hade ett ”riktigt” kön och att å ena sidan så var omgivningens krav på att detta kön skulle matchas av kläderna irriterande och förtryckande, men å andra sidan så var det en källa till frustration när omgivningen sedan inte korrekt identifierade barnets ”riktiga” kön.

IP2: Oftast så bryr jag mig inte så mycket om det och ibland så kan jag tycka att "ser ni inte att det är en söt liten tjej?!" [skratt] Jaa... Fast sen brukar jag ju oftast tänka att "jamen vad spelar det för roll då?" (mm)... Ja... Så... Ja så är det...

3.4 Skillnad på pojkar och flickor

Det fanns en genomgående åsikt att det var lättare att klä flickor än pojkar, att flickorna hade tillgång till alla typer av kläder. När det gäller pojkarna återkom å andra sidan frågan om klänning i varje intervju – att det avgörande var om man kunde eller inte kunde sätta på en pojke klänning. Inget liknande klädesplagg förekom när det gällde flickor. Flickor ansågs tillåtna att ha alla typer av plagg.

IP9: Och det är likadant med kläder tänker jag... att... att... det är ju mer accepterat att en liten tjej ser ut som en liten kille (mm) än att man tar en liten kille för en tjej. (mm) Eh... Man sätter kanske inte lika gärna klänning på en liten pojke, till exempel.... (mm) Så... Ja... Det kanske, kanske en större utmaning att ha en, ha en kille tänker jag. (mm)

En intervjuad pojkförälder sade under intervjun att han inte kunde tänka sig att sätta en klänning på sin son, men mejlade några dagar efter intervjun för att berätta att han sedan ändå hade gjort det. Klänning eller inte på pojkar föreföll vara en laddad fråga för flera av de intervjuade.

En av föräldrarna till en son beskrev just frågan om klänning som det som aktualiserade genusfrågan för henne efter att hon fått sin son:

IP8: Öhm... Att det är lite plågsamt att man blir medveten om det... (mm) Nu har ju jag en pojke, och... eh... det finns ju både... saker som blir lättare då och saker som blir knepigare. Till exempel fick han överta från sin kusin kläder när han var nyfödd, eller egentligen precis innan han föddes, däribland en rosa klänning... (mm) Och eh... det innebar ju att det på nåt sätt blev väldigt konkret, vi blev tvungna att göra ett ställningstagande nånstans där i början (mm), och det vi har gjort mer eller mindre är att vi har köpt och använt rätt könsneutrala kläder. (mm) Och jag tror... att jag också om jag fått en tjej hade varit skeptisk till att använda en rosa klänning. (mm) Ehm... Inte för att jag... jag anser att kön är biologiskt och att det finns skillnader som finns där, men jag tycker inte att man behöver accentuera dom mer än nödvändigt för dom finns där av en anledning och utöver den anledningen behöver man inte göra något av det. (mm)

Hennes beslut blev således att avstå från en rosa klänning till sin son som ett allt för genuskodat plagg, en symbol som aktualiserar könsskillnader och därför bör undvikas, oavsett kön på barnet.

Samma andemening men riktat åt båda hållen uttryckte en annan förälder när hon berättade att eventuella kommande småbröder till hennes dotter skulle få ha alla kläderna dottern haft, utom just klänningarna.

IP4: Som allmän princip (mm) så har jag väl det att jag är en snål och väldigt praktisk människa så alla kläder som M. har kommer även hennes yngre syskon få ha (mm) oavsett vad det blir. Så att hennes bröder kommer ju glatt kläs i rosa och rött och lila och allt (mm). Kanske inte i klänningar (nej), och jag är lite sur på mig själv för att jag inte kan ta det steget (nej), att klä dom i klänningar, men... nej, det kommer nog inte bli, det är för markerat som plagg. (ja) Ungefär, jag kommer aldrig sätta på henne en kostym (nej) så här en sån liten, du vet finns såna där bebi-kostymer, lite såna där, det kommer jag inte sätta på henne heller... Öhmm... för att det är för markerat.

Denna förälder tar också upp ett exempel på ett starkt könat manligt plagg, kostymen, som hon inte heller skulle sätta på sina barn eftersom det är alltför tydligt genuskodat.

För flickor beskrevs situationen som att de ju kunde hade vilka kläder de ville, och att det därför skulle vara svårare att vara en genusmedveten förälder till en pojke, i just klädhänseende. En förälder till en dotter uttryckte det såhär:

IP9: Sen tror jag faktiskt att det är lättare för tjejer, för det är mer accepterat att tjejer är... på olika sätt. (mm) ... Och det är likadant med kläder tänker jag... att... att... det är ju mer accepterat att en liten tjej ser ut som en liten kille (mm) än att man tar en liten kille för en tjej. (mm) Eh... Man sätter kanske inte lika gärna klänning på en liten pojke, till exempel.... (mm) Så... Ja... Det kanske, kanske en större utmaning att ha en, ha en kille tänker jag.

I samband med detta framkom också att flickorna, som å ena sidan beskrevs som att de kunde ha alla typer av kläder, ofta togs för pojkar. Föräldrarna till små pojkar gav inte uttryck för

den trötthet som flickföräldrarna berättade om, över att könet ständigt gissades fel. De kände sig tvärtom nöjda om pojken blev tagen för flicka.

En förälder med flera barn beskrev dock att den ena av hennes något äldre pojkar blev tagen för flicka på grund av sitt långa hår, och att det gav upphov till samma upplevelse som föräldrarna till flickor beskrev:

IP6: Jo, man märker ju på folk. Och så just det här att folk blir så stressade när dom inte vet, och så skäms dom ju som hundar. Dom ser min tvååring, och så kanske säger dom "lilla gumman" och så säger jag "det är en kille" (mm) kan vi påpeka ibland bara, bara på jävelskap (mm) sådär [skratt] och dom skäms, och dom tycker det är jättejobbigt att dom har sagt fel. Gud, som att han bryr sig!

De två intervjuade föräldrar som hade söner i låg ålder uttryckte inte den frustration över att få felaktiga gissningar på kön hela tiden som övriga informanter gjorde.

3.5 Att styra omgivningens bemötande

Flera av föräldrarna till flickor trodde också att deras barn blev bättre behandlade om de togs för pojkar, och ville skydda barnet från att bli tillskriven "flickiga" egenskaper.

IP7: Men jag tror absolut att det finns en... en invand tanke i att om man har klänning och gräddvit och rosa på sig så är man en söt liten flicka, och om man har byxor på sig och ja, tröja [suck] så kan man , då kan man hoppa i vattenpölar och klättra i träd... Öh... så jag tror att man blir tilltalad på olika sätt beroende på vilka kläder man har. Och det... tycker jag väl kanske också är onödigt. [bebisjoller] [skratt]

I: Så även om dom vet att hon är en flicka så spelar det roll vilken typ av kläder hon har på sig?

IP7: Ja, det tror jag - man kan nog styra lite vilken typ av flicka det är. (mm) Ehm... Och jag skulle nog inte kunna leva med mig själv om jag fick en tjej som bara satt inne och tog hand om sitt utseende så jag vill nog att hon ska hoppa i vattenpölar. Så då blir det mer byxor och så.

Informanten ovan gör kopplingen att vilka kläder barnet har inte bara styr vilket kön det antas ha, utan också vilken sorts flicka hans dotter kommer antas vara – och i förlängningen att det antagandet kommer påverka hennes beteende. Om hon har byxor och tröja på sig kommer hon antas kunna "hoppa i vattenpölar och klättra i träd". Han tar med det synsättet sitt ansvar som förälder genom att styra klädvalet från de rosa och gräddvita klänningarna till tröja och byxor, för att på så sätt påverka vilken typ av tjej han kommer ha som dotter i framtiden, och för att i och med det också "kunna leva med sig själv".

En annan förälder uttrycker att hon ibland avsiktligt avstår från att rätta personer som gissar att hennes dotter är en pojke eftersom hon tror att det gynnar barnet.

IP1: [suck] Jag tror att hon får mer frihet om hon har.. alltså om de tror att hon är en pojke

I: Du tror det?

IP1: Och att det... att de pratar med annan röst och att det kanske kan vara lite bra att hon får... att jag rättar inte alltid... (nej) För att ibland så känner jag att hon kan få bli behandlad som en pojke ibland...

I denna föräldrarnas uppfattning är det gynnsamt för barnet att bli sedd som en pojke eftersom hon då blir bemött på ett annat sätt. Hon skulle föredra att alla barn blev behandlade som individer, men när så inte är fallet modererar hon vilken könsspecifik behandling barnet ska få i den enskilda situationen genom att inte ge information om barnets kön utöver det som tolkas in av kläderna.

3.6 Klädernas praktiska inverkan

Ytterligare en aspekt av skillnad på pojkars och flickors kläder var att flickornas kläder beskrevs som mindre i storlekarna och tunnare i tygerna. Klädernas genuskodning ansågs sitta i färger, men också i snitt och material, och i själva storleken.

IP4: Och redan från början så en sak vi sade var att hon, var att hon inte skulle *tvingas* att bara ha på sig tjejkläder, för det tycker jag, det går an när hon är så liten som hon är nu, hon rör sig inte så mycket än, men när hon blir större så *är* det ju så att flickkläderna är mycket mer åtsittande, de hindrar rörelserna mycket mer och det innebär att hon inte kommer att kunna leka som de andra barnen och det tycker jag vore *vidrigt*, faktiskt.

Informanten i citatet ovan oroade sig för att om hennes dotter skulle kläs i "tjejkläder" skulle det hindra hennes lek, så att hon skulle skilja sig från "de andra barnen". I uttalandet ligger förutsättningen att inte bara kläder som inte är till för tjejer är normen, utan också barnen som bär dem. Att inte tvinga sin dotter att ha "tjejkläder" är i denna förälders syn att ge henne rörelsefrihet, och att låta henne delta i lek på samma villkor som "andra barn" (alltså pojkar).

Att kläderna skilde i material och att det i sin tur påverkade vad barnen kunde göra och hur de kunde röra sig var det flera föräldrar som uppmärksammade.

IP7: Sen... ja... nej, jag har ju märkt att flickkläderna är tunnare och dom som mer uppenbart är gjorda för killar är kraftigare och tåligare och sådär. Det förväntas nog att dom ska härja mer. (mm) I alla fall en del.

Klädernas snitt och material sågs som en förväntan från klädtillverkarna och samhället på hur flickor och pojkar ska vara, vilket i sin tur var aversivt för de flesta intervjuade föräldrarna. Särskilt de intervjuade föräldrarna som hade döttrar uttryckte en aktiv målsättning att inte låta klädernas utformning hindra barnets lek eller utveckling.

5. Diskussion

Vad kan man säga om de teman som dykt upp i analysen med hänvisning till teorierna? Inställningen till hur genus skapas genom kläder lyser igenom i föräldrarnas resonemang kring vilka kläder de kan tänka sig att sätta på sina barn, och vilka de avstår från. I strävan efter att vara goda föräldrar och ge barnen möjlighet att utveckla en egen identitet och fungera som autonoma individer i samhället vägs kläder in som en viktig faktor som styr omgivningens reaktioner och barnets möjligheter och utrymme att agera.

5.1 En viktig fråga

Ett genomgående intryck av intervjuerna är att frågan är viktig för nästan alla intervjuade, att kläder inte bara är ett sätt att skydda barnet utan också bidrar till att skapa en människa i andra människors ögon. Den symboliskt interaktionistiska idén att föremål kan överföra meningar är kraftfull i det här resonemanget, och det verkar som att kläder fungerar som symboler för identitet när spädbarn blir människor i relation till andra. Det symbolvärde kläderna innehar spelar alltså roll, i föräldrarnas ögon, för vilken sorts människa barnet kommer att växa upp till.

Att diskussionen är livlig och stundtals förvirringen stor för de intervjuade kan tolkas som en del i en process där dessa symbolers kollektiva mening förändras. När kläderna inte längre bär det självklara budskapet om kön genom färg, snitt, storlek och bilder, eftersom föräldrarna genom en medveten ansträngning avstår från sådan entydighet, uppstår oenighet kring symbolens betydelse, och förändrar därmed dess funktion. Att föräldrarna själva alltså väljer att inte låta klädernas symboliska genuskodning stå oförändrad utan aktivt ändrar på användningen av dessa symboler, på så sätt att de bryter sambandet mellan klädesplaggens genuskodning och bärarens könsorgan, förändrar symbolernas innehåll.

Att ha byxor och tröja och keps är inte längre ett säkert tecken på att barnet är en pojke, utan är kanske tvärtom oacceptabla kläder på en pojke men eftersträvansvärda på en flicka, medan en klänning kan ha motsatt betydelse. Vissa symboler beskrivs dock som allt för starka, alltför ”markerade” med en förälders ord, för att kunna göra denna omväxling i genuskodning – framförallt framhålls rosa klänningar som en ointaglig feminin symbol. Klänningar i andra färger går att bryta genuskodningen på, liksom andra plagg i rosa, men den rosa klänningen ligger oanvänd och dömd som alltför feminin. Det är ett plagg som gång på gång tas upp som något som avstås från, som ett plagg släktingar ger men föräldrarna inte vill sätta på sina barn, och som något som mer än andra klädesplagg aktualiserar genusfrågan.

Liksom Conell (2009) beskriver så ser föräldrarna genus som något som fås att hända, men som också går att förändra eller tona ner. Genusskillnader och könsidentitet hos det lilla barnet aktualiseras av kläderna som föräldrarna väljer att sätta på barnet, men bara av vissa av kläderna. Det verkar finnas ett föredraget neutralt urval av kläder som inte aktualiserar dessa kategorier, men det verkar också som att det är en svårighet och ett motstånd från föräldrarna att helt och hållet hålla sig till detta urval. Istället leker de med möjligheterna, väljer kläder med starkt symboliskt könat värde för motsatt kön, eller faller medvetet för frestelsen att väldigt tydligt klä barnet till den könsidentitet barnets könsorgan anger (alltså snippa = flicka = rosa; snopp = pojke = blått). Den glädje i att göra genus som Connell (ibid) beskriver verkar förekomma hos de intervjuade föräldrarna som ett slags förbjudet nöje de ibland faller till föga för.

Det är alltså inte omöjligt för de intervjuade föräldrarna att klä sitt barn i enlighet med den traditionella uppfattningen av kläders symboliska betydelse i genushänseende, men det är laddat och ifrågasatt och ge upphov till uttryck för skuldfyllt nöje, eller en känsla av att falla till föga för omgivningens krav på konformism.

5.2 Genuskodade kläder som fasad i Goffmans mening

När en förälder träffar andra människor tillsammans med sitt barn är barnet både en del av förälderns rekvisita och en individ som deltar på egen hand i interaktionen. Barnet kan räknas både till förälderns fasad, som en del av rekvisitan, och som en icke-person (s. xx) i Goffmans mening. Men det inkluderas också stundtals som en medspelare och team-medlem i interaktionen. Vilket kön barnet antas ha spelar roll för hur det blir behandlat, och vad som förväntas av det i dessa olika funktioner.

Att barnet i interaktionen är exempelvis en pojke är en del av definitionen av situationen. Det är en del av barnets personliga fasad, den del av det expressiva uttrycket som individen alltid har med sig. Vetskapen om barnets kön är del av den gemensamt överenskomna definitionen av situationen mellan exempelvis mamman och de vuxna hon möter.

Mamman är en pojkamma, barnet är en pojke – med de tilltal, attityder, och värderingar som kommer med den identiteten. Fasaderna ”pojkbepis” och ”mamma till pojkbebis” är som Goffman skriver institutionaliserad. Det är en kollektiv representation och en realitet av egen kraft (Goffman, 1959, s. 33). Oavsett vad föräldern avsett, så är det en fasad som fylls av stereotyp innehåll. Både som en del av mammans fasad, som rekvisita till hennes framträdande, och som en del av barnets personliga fasad, är könet vara en viktig faktor.

”När en individ framställer ett förslag till definition av situationen och därigenom underförstått eller uttryckligen gör anspråk på att vara en individ av ett speciellt slag utöver han följaktligen automatiskt en moralisk press på de andra, tvingar dem att värdera och behandla honom på det sätt som individer av hans sort har rätt att vänta sig.” (Goffman, 1959, s. 21)

När det sedan framgår att kläderna är missvisande och individen, barnet, inte har rätt till den status kläderna ger uttryck för så bryter interaktionen för ett ögonblick samman. Då uppstår det sammanbrott av definitionen av situationen som Goffman pratar om, och alla känner sig illa till mods. Den som ”gissat fel” på barnets kön ber om ursäkt, och ursäkten i sig verkade trötta informanterna.

5.3 Kläder som ett uttryck för kön som performativt

Butler driver tesen att kön i sig är något som görs, att det inte finns något underliggande autentiskt kön. Denna hållning kan man säga ges uttryck åt i informanternas syn på könade barnkläder. Det förekommer många ord som beskriver kön som något variabelt, som det kan vara mer eller mindre av. Ett barn kan, efter vad som uttrycks i intervjuerna, vara mer eller mindre tjej eller kille. Föräldrarna går alltså ifrån den binära föreställningen om kön och beskriver sitt egna barn som en individ som ses utifrån ett könsraster och som bemöts olika beroende på vilket kön omgivningen tillskriver det. De är medvetna om den processen och är aktiva agenter i att påverka hur detta sker.

Informanterna ger således uttryck för att de skapar barnets kön när de klär på det kläder. Att det går att klä barnet exempelvis till ”en riktig liten flicka”, och att detta då är en identitet som uppstår när kläderna sätts på. Som regel väljer de att eftersträva någon slags neutralitet, där könet på barnet och hur det uppfattas får så lite genomslag som möjligt, men under vissa omständigheter väljer de andra strategier. Under alla förhållanden är de medvetna om kläder som en påverkan på hur barnet blir bemött och uppfattas.

Samtidigt finns en bundenhet till den könsidentitet barnets biologiska kön anger, att klä en pojke i ett så genuskodat plagg som en klänning var till exempel alltid problematiskt. Barnets biologiska könstillhörighet finns med som en faktor i bakgrunden, föräldrarna opererar på intet vis på neutral mark. Vilket könsorgan som finns under kläderna påverkar betydelsen av de plagg som föräldrarna klär barnet i, både i föräldrarnas syn på barnet som individ och i mötet med omgivningen.

. Att omgivningen gissade på fel kön hos barnet sågs som frustrerande för de som ofta stötte på det, vilket var vanligare hos föräldrar till flickor bland respondenterna, medan de som oftast fick könet gissat rätt inte verkade tycka att det var störande det gånger det blev fel. En

förälder såg det som att han hade lyckats med att välja könsneutrala kläder när hans son gissades som en flicka.

Varje gång barnet gissades till fel kön ställdes dock föräldern inför att behöva välja om denne skulle rätta den andre, och även om det förekom att föräldrar uppgav att de hellre lät barnet bli behandlat som det motsatta könet i vissa fall så framkom det att föräldrarna såg barnets kön som något fixt. Barnet kunde uppfattas av andra som att det tillhörde ett kön som inte korresponderade med barnets könsorgan, och det var i vissa fall gynnsamt att låta andra fortsätta tro att det var så, men alla föräldrarna verkade tydliga med att barnet hade ett äkta, autentiskt kön, som det ”egentligen” var.

Samtidigt som det lades stor vikt vid vilken typ av genus som framfördes genom kläder, så fanns det alltså en parallell uppfattning om att barnet har ett autentiskt kön, att det kön som korresponderar med barnets könsorgan finns bakom kläderna, både bokstavligen och bildligt, och att detta borde kunna uppfattas av omvärlden. Det verkade finnas en dubbelhet i hur kön uppfattas, och en pendling mellan att se det som konstruerat och som essentiellt.

Å ena sidan anses genus komma utifrån, och omgivningens åsikter och bemötande påverka barnet till att forma en könsidentitet, men å andra sidan anses barnet också ha ett genuint kön, och när det inte blir erkänt av omgivningen leder det till frustration. Kön är, verkar informanterna ge uttryck för, både något som skapas av kläder och bemötande, och något oföränderligt och biologiskt givet.

Föräldrarna verkar i detta ha en omöjlig ekvation, att både klä barnet könsneutralt för att ge det alla möjligheter, och att vilja att barnets ”egentliga” kön ska synas och uppmärksammas.

5.4 Klädernas fysiska beskaffenhet

Virginia Woolfs, Nina Björks och andras reflektion att klädernas fysiska egenskaper i sig påverkar rörelsemönster och bemötande på så sätt att genus görs hos bäraren bekräftades av det informanterna berättade. Kläder som sågs som feminint kodade var tunnare i tyget och snävare i snittet och hade fler ömtåliga detaljer som exempelvis spetsar. Det var ett argument när föräldrarna valde kläder till sina flickor, eftersom plaggen långt ut på den feminina sidan av skalan antogs hindra barnets lek och utveckling. Det innebar alltså att föräldrarna i hög grad valde bort den typen av kläder, och var ett argument för föräldrar till flickor att inte klä sina barn i feminint kodade plagg.

Det är således inte bara vuxna damer på artonhundratalet i krinolin och korsett som styrs av sina kläder, utan också moderna ettåringar. Kläderna påverkade i föräldrarnas ögon inte

bara så att de styrde hur omgivningen bemötte barnet, utan också genom att sätta gränser för vilka fysiska aktiviteter som var förenliga med plaggen ifråga.

5.5 Pojken som norm i barnkläder

Materialet ger intrycket att å ena sidan tillåts flickor ha alla typer av kläder, men å andra sidan gör alla kläder utom rosa klänningar att de antas vara pojkar. Pojkar antas som regel vara pojkar, men vissa starkt könade feminina plagg är det provokativt att sätta på dem.

De som uttryckte frustration över att få fel kön tillskrivet barnet var nästan bara föräldrar till döttrar – föräldrarna till söner föreföll uppleva det på ett annat sätt. Kanske finns det en skillnad antingen i hur det är att få en pojke gissad till en flicka, eller i hur ofta en pojke blir gissad till en flicka jämfört med det motsatta förhållandet.

Just klänning, ett starkt feminint kodat plagg, framhölls som den yttersta symbolen för genuskläder och för plagg som anger kön. När föräldrarna till pojkar klädde sina barn i vad de avsåg som könsneutrala kläder upplevde de att barnet gissades som "rätt" kön, det vill säga manligt. När föräldrarna till flickor klädde sina barn i vad de avsåg vara könsneutrala kläder, det vill säga avstod från framförallt klänning och rosa nyanser, gissade omgivningen även då på ett manligt kön.

Att pojkar står för normen bland barn yttrar sig inte bara i omgivningens gissningar, utan också i att föräldrarna till döttrar i flera fall medvetet valde bort plagg som var alltför feminint kodade för att skydda sina barn från att bli tillskrivna feminina egenskaper. Den lilla flickan antogs få ett bättre liv och ha större möjligheter till att bli sedd som en individ om hon gissades vara en pojke, eller i alla fall om hon antogs vara en mer maskulint tolkad variant av flicka. **a** snarare än **B** (Hirdman, 2001) föredrogs av de intervjuade föräldrarna, och kläderna på det lilla barnet var en väg för att uppnå det.

5.6 Förslag till vidare forskning

Är det så att alla kläder, och därmed alla barn som inte är tydligt kvinnligt kodade av sin klädsel, anses manliga tills motsatsen bevisats? Den här uppsatsens upplägg möjliggör inte ett svar på den frågan. Det är snarare ett upplägg för vidare forskning, med frågan om barn med otydlig genusmarkering oftare antas vara pojkar än flickor. Får föräldrar till flickor oftare frågan om vilken kön det är? Gissar folk oftare på att ett barn är en pojke om det inte syns tydligt? Materialet från denna undersökning pekar i alla fall åt det hållet.

En annan intressant aspekt att undersöka är utbredningen och gemensamma faktorer när det gäller gruppen som undersöks i den här studien. En mer övergripande forskning kring i

hur hög grad åsikterna som respondenterna i den här studien ger uttryck för förekommer hos föräldrar i Sverige i allmänhet, och kanske också hur frågan behandlas i andra länder vore spännande.

Hur många är det som tycker så här? Vad tycker de andra? Är det tydligt urskiljbara grupper med gemensamma kännetecken, eller är det mer en glidande skala? Om det är en separat grupp med föräldrar som delar de funderingar som respondenterna i denna uppsats ger uttryck för, vilka andra faktorer kännetecknar dem? Finns det gemensamma nämnare i form av ålder, bostadsort, socioekonomisk status?

Eller är det tvärtom så att detta är frågeställningar som majoriteten av Sveriges föräldrar delar? I så fall öppnar sig också spännande frågor kring vad det säger om samhället i ett större perspektiv.

Ytterligare en intressant aspekt är föräldrarnas övertygelse om att kläder i förlängningen påverkar barnets utveckling som människa. Både klädernas fysiska egenskaper och deras funktion som symbol i interaktionen med andra, deras roll i definitionen av situationen, antogs påverka barnets villkor så att det spelade roll för vilken typ av människa barnet skulle bli, vilka aktiviteter det skulle kunna utföra och hur det skulle bli bemött av andra.

Med det sysnättet blev ett genomtänkt val av rätt kläder en viktig del av föräldraansvaret. Den brännande frågan är förstås huruvida föräldrarna har rätt i antagandet. Påverkar de kläder föräldrar väljer åt sina små barn barnens utveckling upp i vuxen ålder? Blir ett barn som har ömtåliga åtsittande kläder mer passivt och i förlängningen en mer passiv vuxen? Kommer ett barn som blir behandlad som om hen är ömtålig bli mer ängslig än vad hen skulle ha varit i annat fall?

Det finns oöverstigliga metodologiska svårigheter i att försöka göra någon form av experiment eller longitudinell studie i frågan. Individens utveckling sker i ett komplext samband mellan gener, fysiologi och yttre miljö, och att särskilja endast en faktor ur den bakgrunden är nog inte möjligt.

Det man möjligen skulle kunna göra är en forskningssammanställning av det som är relevant för frågan, från frågor om spädbarns medfödda temperament till forskning om könsöverskridande barn och till anknytningsteori och bemötandets påverkan på barnets sinne och den relativt välbeforskade fältet om hur kläderna på barn påverkar bemötandet av dem och vidare över till mediagranskning och medias påverkan på attityder och genus. Nånstans i en korsning av alla dessa områden och discipliner ligger kanske svaret på huruvida

informerarna i denna uppsats har rätt i sitt antagande om att vilka kläder man sätter på småbarn är en viktig fråga.

5.7 Slutsatser

För att sammanfatta kan man i materialet se att de föräldrar som intervjuats ger uttryck för att de när det gäller kläder agerar i ett komplext sammanhang med många faktorer att ta hänsyn till. De förefaller sträva efter att så långt det är möjligt ge sina barn möjligheten att växa upp som individer utan begränsningar, och ser genusordningen och krav på individen att vara på det ena eller det andra sättet baserat på kön som hinder och något de vill förebygga. En ansats som lyser igenom är att i det goda föräldraskapet ligger ett ansvar även för vilket genus barnet tillskrivs.

Vilken genuskodning klädesplagg hade antogs vara viktigt i detta ansvar som en faktor för barnets identitetsskapande process. Dels genom plaggens fysiska utformning, där ömtåliga och åtsittande plagg sågs som hämmande och dels genom hur plaggen könade barnet och därmed styrde hur barnet blev bemött av andra. I det här avseendet sågs kön som något utifrån kommande, som styrdes av hur barnet såg ut och vilket kön det antogs ha.

Samtidigt föreföll det finnas en övertygelse om barnets sanna kön, att barnet hade ett autentiskt kön som var dess verkliga identitet. Det kunde förekomma tveksamheter, men bara hos främlingar som enbart utgick från kläderna.

På så vis förekom en intressant paradox, där barnet å ena sidan formades som människa och könad varelse genom andras bemötande, samtidigt som det verkade finnas en övertygelse om en grundläggande könsidentitet, som det var frustrerande när andra inte identifierade korrekt.

6. Referenser

Litteratur

Björk, N. (1996) *Under det rosa täcket. Om kvinnlighetens vara och feministiska strategier.* Wahlström & Widstrand, Stockholm.

Butler, J. (1990) *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York.

Butler, J. (1997): "Det performativa könet", *Res Publica* 35/36, s.13-35, övs Sven Erik Torhell.

Connell, R. (2009) *Om genus*, Daidalos, Göteborg.

Goffman, E. (1959) *Jaget och Maskerna*, Rabén & Sjögren, Stockholm.

Hirdman, Y. (2001) *Genus – om det stabilas föränderliga former*, Liber, Malmö

Kvale, S., (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.

Artiklar

Frassanito, P. & Pettorini, B., (2008) Pink and Blue: The Color of Gender, *Childrens Nervous Systems* 24, s. 881-882

Hildebrandt Karraker, K., Vogel, D. A., & Lake, M. A. (1995) Parents' gender-stereotyped perceptions of Newborns: The Eye of the Beholder revisited, *Sex Roles* 33, s. 687-701

Huun, K. & Kaiser, S. B., (2001) The Emergence of Modern Infantwear, 1896-1962: Traditional White Dresses Succumb to Fashion's Gender Obsession, *Clothing and Textiles Research Journal June 19: 3*, s. 103-119

LoBue, V. & DeLoache, J. S., (2011) Pretty in pink: The early development of gender-stereotyped colour preferences, *British Journal of Developmental Psychology*.

Rubin, J. Z. Provenzano, F. J., & Luria Z. (1974) The Eye of the Beholder: Parents' Views on Sex of Newborns, *American Journal of Orthopsychiatry* 44, s. 512–519

Internet

<http://blogg.aftonbladet.se/pappabloggen/2010/07/charlies-1-arsdag-i-bilder>, Aftonbladet
Blogg, 4 juli 2010.

http://www.nyheterna.se/1.2149212/2011/05/23/kritiserad_klacksko_for_barn_dras_tillbaka,
Nyheterna.se 23 maj 2011

<http://www.aftonbladet.se/wendela/barn/article12511487.ab>, Aftonbladet Wendela Barn,
2011-01-26

<http://www.sjalbarn.se/forum/viewtopic.php?f=19&t=185288>, ”Tjejkäder till pojke.. Ok?”
på <http://www.sjalbarn.se>, startad 7/5 2011, totalt 203 inlägg

Bilaga 1: Frågemall

Generellt

Berätta mer

Hur tänker du då?

Utveckla

Inledning

Namn, antal barn, ålder på barn.

Jag tänkte att vi skulle prata om kläder och hur du som förälder bestämmer vilka kläder ditt barn har på sig, framförallt med tanke på om det är en pojke eller flicka. Intervju, ca en timme, spelar in och skriva ut, anonymiserat, använda material i uppsats.

Övergripande om kläder

Hur tänker du kring det här med kläder till ditt barn?

Tror du att ditt barns kläder påverkar hur andra ser på henne/honom?

Tror du att hon han påverkas av andras reaktioner på hans/hennes klädsel?

Hur ser du på det här med pojkar och flickor, är det någon skillnad?

Könstillhörighet

Hur tänker du kring ditt barns könstillhörighet när du bestämmer vilka kläder hon/han ska ha?

Vad signalerar kön i kläder?

Med tanke på kön, finns det kläder du aldrig skulle sätta på henne/honom?

Varför det?

Finns det någon typ av kläder som du tycker passar henne/honom bättre än andra?

Varför det?

Rent praktiskt och urval

Hur kommer kläderna till byrålådan?

Var får du kläderna ifrån? (Begagnat, nyköpt, skänkt, sytt?)

Hur går det till när kläderna väljs – vilka tas emot/köps in, och vilka ratas?

Spelar klädaffärernas sortering på kön in i ditt val?

Har du avstått från plagg för att de hänger i fel kategori?

Hur avgörs vilka plagg som kläs på barnet?

Hur bestämmer du vilka kläder du ska sätta på?

Vad tänker du när du väljer kläder?

Har du ångrat dig nån gång och bytt plagg i stunden?

Berätta!

Äger du/barnet kläder som aldrig använts? Vad tänker du kring det?

Finns det kläder du tycker är fina men avstår från pga könstillhörighet?

Om ja, vad tänker du om det? Vad känner du?

Omgivningen

Klär du barnet olika beroende på vem du ska träffa, eller om du bara ska vara hemma?

Har du fått reaktioner på vilka kläder ditt barn haft på sig?

Vad har sagts?

Vad har du sagt?

Tror du kläderna påverkar hur du och ditt barn blir bemötta av andra?

Har du varit orolig för vad nån annan ska tycka när du klätt barnet?

Påverkar kläderna vad du känner när du ser på barnet?

Finns det någon närstående som har åsikter om hur barnet är klätt?

Bryr du dig om vad den/de tycker?

Har du någonsin hamnat i konflikt med någon angående barnets kläder?

Finns det situationer då du klär barnet mer eller mindre efter könstillhörighet? (Släktmiddag, bröllop, sportevenemang osv...)

Avslutning

Är det något annat du kommit att tänka på som jag inte frågat om?